

Scenario's voor de toekomst van de MRA

De toekomst voorspellen kan niet, de toekomst voorstellen wel: met scenariodenken. Tijdens een ontbijtsessie van de Network Council kregen de aanwezigen een spoedcursus van Barbara Baarsma, om vervolgens zelf scenario's uit te denken voor de transitie op de gebieden circulair, energie en digitaal.

Op het voormalige Marineterrein, pal naast het Scheepvaartmuseum, staat de toekomst centraal. Hier hebben innovatieve bedrijven en opleidingen een plek gekregen en sinds vorig jaar is ook de Amsterdam Economic Board er gevestigd. Die ontvangt vandaag de leden van de Network Council, voor een interactieve ontbijtsessie waarin — geheel in lijn met de rest van het terrein — nadenken over de toekomst het uitgangspunt is.

"Als Board denken we na over de toekomst van de regio", vertelt Board-directeur Nina Tellegen in haar opening. "En dat doen we graag met jullie samen. Vandaar dat we vandaag aan het werk gaan."

Een spoedcursus scenariodenken

De aanwezigen krijgen van Barbara Baarsma een spoedcursus scenariodenken, Baarsma is lid van de Board, hoogleraar economie aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van het Kenniscentrum van Rabobank Nederland. Per 1 januari wordt ze directeur van Rabobank Amsterdam. "De wereld verandert razendsnel. Wat betekent dat voor de bank, voor de Metropoolregio Amsterdam, voor uw organisatie? Om orde te scheppen in de onzekerheden kan scenariodenken helpen." En dan lachend: "Waar wij bij de Rabobank negen maanden aan hebben gewerkt, gaan wij vandaag in 30 minuten doen."

Scenario's zijn geen voorspellingen, maar voorstellingen, legt Baarsma uit. "Bij de bank dachten we na over welke rol we nog zouden spelen in de maatschappij in 2025, voor de regio is de vraag welke rol de regio kan spelen in de digitale, circulaire en energietransitie."

In 5 stappen naar 4 scenario's

Met scenariodenken kun je in vijf stappen tot 4 'extreme' scenario's komen, vertelt Baarsma.

Stap 1: identificeer alle relevante trends.

Stap 2: cluster deze trends en maak een shortlist.

Stap 3: beoordeel welke trends het meest onzeker zijn en de hoogste impact hebben.

Stap 4: identificeer twee kernonzekerheden die te beoordelen zijn als hoog/laag of veel/weinig en plaats deze in een kwadrant.

Stap 5: ontwerp een scenario voor elk van de vakken in het kwadrant.

Hoge/lage impact, veel/weinig onzekerheid

De zaal gaat nu in drie groepen uiteen om in een half uur per transitie vier scenario's te definiëren. Om de tijd zo efficiënt mogelijk te gebruiken, zijn er al enkele relevante trends genoemd, de opbrengst van een eerdere bijeenkomst met de Boardleden. Enthousiast gaan de aanwezigen aan de slag.

De deelnemers bepalen of de trends een hoge of lage impact en zeker of onzeker zijn en plakken ze op de bijpassende plaats op het tweede bord. "'Global warming, klimaatcrisis', nou, dat lijkt me duidelijk: hoge onzekerheid, lage impact", zegt iemand in de energietransitiegroep. "Haha, dat hang er vanaf met wie je spreekt", reageert iemand. De trend 'daling prijzen alternatieven voor fossiel' krijgt van de groep dezelfde positie. "Al is dat wel afhankelijk van geopolitieke ontwikkelingen ook", plaatst iemand als kanttekening. "Misschien dus toch iets meer naar onzeker?"

America first

Bij de groep circulaire transitie belanden we in een verhit gesprek over de mogelijke scenario's. Hier zijn de twee lijnen van het kwadrant al bepaald: de veranderende rol van de overheid en geopolitieke spanningen. "Die spanningen zijn van directe invloed op de toevoer van grondstoffen en daardoor eigenlijk goed voor de circulaire transitie", verwacht iemand. Een ander vult aan: "Als Trump echt 'America first' gaat toepassen en de boel op slot gooit wordt het ieder voor zich, dan komt er meer circulariteit."

En wat gebeurt er in het scenario veel spanningen/weinig overheid? "Dan krijg je grotere verschillen tussen arm en rijk en worden de grondstoffen oneerlijk verdeeld en tegelijkertijd duurder, dan zullen de arme individuen innovatiever gaan worden."

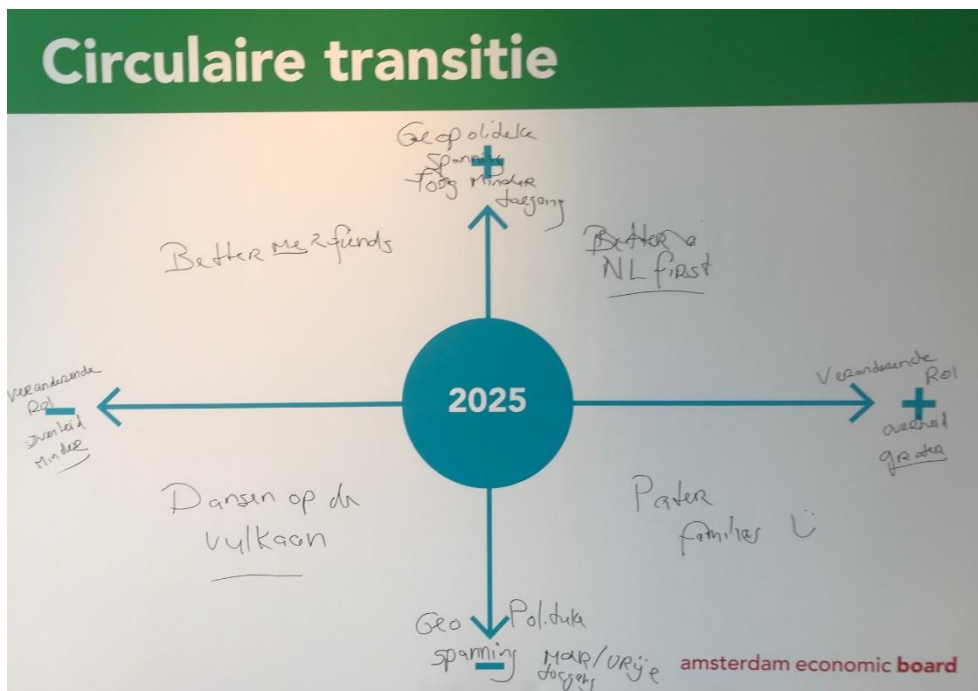
Datajungle

De groep 'digitale transitie' is bezig met het invullen van het scenario rechtsonder. Voor de andere scenario's zijn de welluidende namen 'technocommuniste', 'datapolie' en 'datacollectivisme' al opgeschreven. Hun kwadrant is opgebouwd uit meer en minder solidariteit op de horizontale as en meer en minder monopolisering van data op de verticale as.

"Bij weinig monopolisering en weinig solidariteit krijg je een beetje Mad-Max-achtige toestanden", zegt iemand. "Partijen strijden dan om data, alles is beschikbaar." Iemand reageert: "Is alles beschikbaar of heeft juist niemand meer toegang tot andere data?" "Misschien is er wel geen privacy meer dan? Ik krijg een beetje een *The Circle*-gevoel (het boek van Dave Eggers, red.), iedereen weet alles van je." "Het is dus een datajungle." Voilà, de titel van het laatste scenario's is beklonken. De groep verandert de naam van het scenario technocommuniste nog in datacommunisme, zodat alle vier de scenario's goed bij elkaar passen.

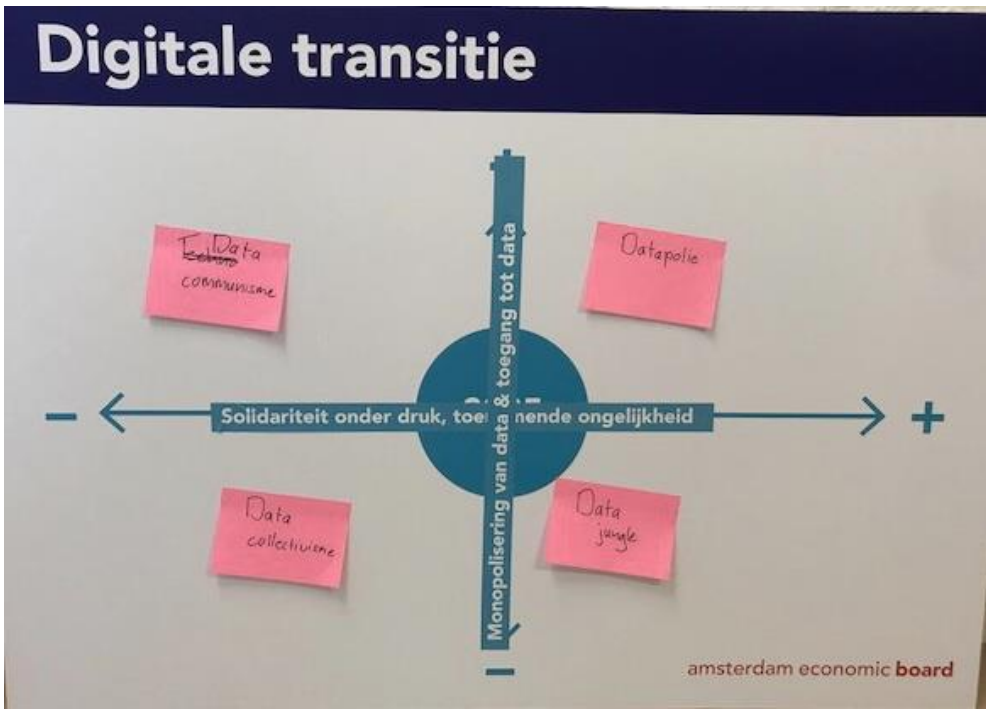
De scenario's voor de transities

Het half uur zit erop en elke groep deelt zijn scenario's met de zaal.

Scenario's van de groep circulaire transitie.

De horizontale as staat voor weinig overheid (links) en veel overheid (rechts), de verticale voor weinig (onder) en veel (boven) geopolitieke spanningen. Hoe groter de politieke spanning, hoe positiever het is voor de circulaire transitie, verwacht deze groep. Bij een libertarische overheid zal het individu meer de leiding nemen in de transitie, bij een zeer aanwezige overheid bedrijven.

Scenario's van de groep digitale transitie.

De horizontale as staat voor veel solidariteit (links) en weinig solidariteit (rechts), de verticale voor weinig (onder) en veel (boven) monopolie op data. Bij datacommunisme dacht deze groep aan China. "Daar is een partij — de overheid — die alle gegevens heeft en het systeem dwingt solidariteit af." In het scenario datapolie brengt iedereen zijn data onder bij één grote partij.

Scenario's van de groep energietransitie.

De horizontale as staat voor veel (links) en weinig (rechts) technologische ontwikkeling, de verticale voor een onrustige geopolitieke situatie (onder) en een rustige (boven). Het beste scenario is maximale samenwerking, maximale technologische ontwikkeling, oordeelt de groep. "Dan wordt het fantastisch. En als er geopolitiek weinig samenwerking is, maar wel veel technologische ontwikkeling is er de highway to hell of to heaven: afhankelijk van wie de technologie in handen heeft."

Indrukwekkende opbrengst

De opbrengst van de spoedcursus en vervolgens de spoedsessie scenariodenken zijn indrukwekkend, vindt Baarsma. Wethouder Udo Kock en tevens vicevoorzitter van de Board sluit de ochtend af. "Dit is niet alleen een intellectueel interessante exercitie", zegt hij. "We doen als Board ook echt wat met de opbrengsten. Dit is waardevolle input voor het vormgeven van de agenda van de Board."

Daarom ook een oproep aan zowel de aanwezigen in de zaal als aan de lezers van dit verslag: De Amsterdam Economic Board gaat de komende periode verder aan de slag met de uitwerking van toekomstscenario's voor de drie transities (energie, circulair, digitaal). Deze toekomstbeelden willen we graag samen met partijen uit ons netwerk bouwen én ook vertalen naar concrete handelingsperspectieven. Hiervoor organiseert de Board o.a. kleinschalige expertsessies. Wilt u vanuit uw organisatie actief meedoen of wilt u (of een collega) hier meer over weten? Neem dan contact op met Antonio Carretero, Teammanager strategie bij de Boardorganisatie: a.carretero@amecboard.com.